

Lékárnických eponym jsou v českých zemích desítky

Na webináři „Lékárnická eponyma, přípravky a jejich názvy dle tvůrců“ přednášel pro zájemce z řad členů České lékárnické komory 30. srpna PharmDr. Tomáš Arndt, Ph.D. Lékárnických eponym neboli autorských označení léčivých přípravků připravovaných v lékárně podle určité receptury (magistraliter) existují podle jeho slov v českých zemích řádově desítky, v Evropě stovky.

„Zajímavý je fakt, že v pozadí vzniku většiny farmaceutických eponym stojí lékaři a nikoliv lékárníci,“ upozornil Tomáš Arndt s tím, že se nicméně jedná o důležitou součást lékárenské historie. Pro zajímavost vybíráme několik eponym, o nichž přednášel.

Elsinorské prášky

Elsinorské prášky zvyšují tepelný výdej. Jedná se o kombinaci efedrinu s kodeinem. Na výsledném efektu se z 75 % podílí noradrenergní mechanismus, který tlumí chuť k jídlu, a z 25 % zvýšení energetického výdeje a oxidace tuků. Mohou zabraňovat poklesu energetického výdeje při větším omezení energetického příjmu. Smějí se užívat maximálně tři měsíce, a bohužel mají řadu nežádoucích účinků, k nimž patří přechodné zrychlení tepové frekvence, vzestup systolického krevního tlaku, psychická agitovanost, nespavost, deprese závratě a suchost v ústech.

Původ: Hamletův Elsinor. Elsinorské prášky byly poprvé využity v léčbě obezity praktickým lékařem v dánském přístavním městě Elsinoru. V odborném tisku se první zpráva o použití kombinace efedrinu s kodeinem v léčbě obezity objevila již v roce 1981.

Whitfieldova mast

Whitfieldovu mast tvoří kyselina salicylová a kyselina benzoová v tuku z ovčí vlny jako základu. Někdy je zmiňován jako mastový základ tuk z ovčí vlny s vodou. Žlutá mast charakteristického zápachu působí nespecificky antimykoticky, mírně antisepticky, antimikrobiálně a keratolyticky. Používá se k profylaktickému ošetření plosek po vyléčení dermatomykózy. Je vhodná zejména u hyperkeratotických forem. S oblibou se používá na plísňové povrchové a hluboké i na pyodermie a jiné afekce.

Původ: Autorem je anglický dermatolog Arthur Whitfield (1868–1947). Jeho nejcennější výzkum se týkal plísňových infekcí.

Solutio Chlumský

Solutio Chlumský se používá dodnes jako dezinfekční roztok v chirurgické, stomatologické a veterinární praxi, ale také jako lokální anestetikum například na hmyzí štípnutí. Skládá se ze směsi kafru a krystalického fenolu v 95% lihu v poměru 6:3:1.

Původ: Aurorem je zakladatel moderní české ortopedie Vítězslav Chlumský (1867–1943).

Fowlerův roztok (Solutio arsenicalis Fowleri Ph. A. VIII)

Fowlerův roztok obsahuje jedno procento arsenitanu draselného. Jde tedy o jeden z roztoků obsahujících arsen, které byly v 19. století jedněmi z prvních typů léčivých přípravků k léčbě zhoubných nádorů, od roku 1865 se používal k léčbě leukémie. Nicméně arsen, nebo také arsenik a v české variantě otrušík, byl již přibližně od poloviny 18. století používán jako tonikum k posílení organismu. Díky tomuto univerzálnímu pojetí byl předepisován na pestrou škálu nemocí, například na kožní nemoci, horečky, malárii nebo různé poruchy trávení.

Původ: Autorem je anglický lékárník a lékař Thomas Fowler (1736–1801), který doporučoval přípravky s arsenem k léčbě zimnice, horečky a bolesti hlavy.

(red)